

piedaloties prasītāja pārstāvim advokātam E.Kalniņam un atbildētājas pārstāvim A.B.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar prasītāja N.L. kasācijas sūdzību un atbildētājas AS „Prot Kapital Latvia” kasācijas sūdzību par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 9.janvāra spriedumu N.L. prasībā pret AS „Pro Kapital Latvia” par darba samaksas piedziņu un AS „Pro Kapital Latvia” pretprasībā par darba līguma pielikuma Nr.3 noteikumu atzīšanu par spēkā neesošiem.

Aprakstošā daļa

Pamatojoties uz 2002.gada 17.aprīlī noslēgto darba līgumu, N.L. no 2002.gada 29.aprīļa strādāja AS „Pro Kapital Latvia” par komercdirektoru. Darba līgumā izdarīti grozījumi – 2002.gada 3.jūnijā (pielikums Nr.1), 2003.gada 31.martā (pielikums Nr.2), 2005.gada 27.janvārī (pielikums Nr.3) un 2006.gada 5.decembrī (pielikums Nr.4).

N.L. 2007.gada 19.jūlijā cēlis tiesā prasību pret AS „Pro Kapital Latvia” par darba samaksas Ls 360 641,20 piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīts šāds pamatojums.

Pielikumā Nr.3 noteikts, ka ar 2004.gada 1.janvāri darba līguma 5.punkts – „Alga” tiek izteikts jaunā redakcijā.

Puses panākušas vienošanos par to, ka N.L. algu – komisijas naudu aprēķina no visiem AS „Pro Kapital Latvia” vai AS „Pro Kapital” meitas uzņēmumu Latvijā pārdotajiem vai iznomātajiem īpašumiem, maksājot viņam 0,35% no pirkuma maksas.

Algu vai komisijas naudu izmaksā divreiz mēnesī, t.i., 1. un 15.datumā ar bankas pārskaitījumu uz darbinieka bankas kontu pēc tam, kad parakstīti rokasnaudas, pirkuma, garantijas, vai nomas līgumi.

AS „Pro Kapital Latvia” vienīgais akcionārs ir AS „Pro Kapital”, kam pieder 452 417 SIA „PK Investments” kapitāla daļas jeb 67% no šīs sabiedrības pamatkapitāla. Līdz ar to SIA „PK Investments” tiešā veidā ir atbildētājas AS „Pro Kapital Latvia” meitas uzņēmums, bet netiešā veidā (caur AS „Pro Kapital Latvia”, kuras visas akcijas pieder AS „Pro Kapital”) – AS „Pro Kapital” meitas uzņēmums Latvijā.

SIA „PK Investments” piederēja nekustamais īpašums Rīgā, [...] ielā 3, kuru tā 2007.gada 23.martā par Ls103 040 341,24 pārdeva „KanAM Grund Kapitalanlagegesellschaft mbH”.

Ņemot vērā, ka AS „Pro Kapital Latvia” meitas uzņēmums SIA „PK Investments” ir pārdevusi tai piederošo nekustamo īpašumu trešajai personai, atbilstoši darba līguma 5.punktam un saskaņā ar Darba likuma 28., 59., 69.pantu prasītajam ir tiesības uz darba samaksu (komisijas naudu) 0,35% no minētās pirkuma summas, kas ir Ls 360 641,20, taču darba devēja atsakās to izmaksāt.

AS „Pro Kapital Latvia” 2008.gada 25.janvārī cēlusi tiesā pretprasību, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1., 1405., 1410., 1427., 1432., 1504., 1533. un 2391.pantu, lūgusi atzīt par spēkā neesošu darba līguma pielikuma Nr.3 noteikumu, ka AS „Pro Kapital Latvia” maksās N.L. komisijas naudu par visiem pārdotajiem vai iznomātajiem AS „Pro Kapital Latvia” vai tās meitas uzņēmumiem piederošajiem īpašumiem.

Saskaņā ar 2003.gada 31.martā noslēgto pielikumu Nr.2 N.L. noteikta darba alga Ls 700 mēnesī, kā arī komisijas nauda, kas aprēķināma no pārdotajiem un izīrētajiem [desmit] nekustamajiem īpašumiem. Tādējādi puses bija vienojušās, ka laika posmā no 2004.gada 1.janvāra AS „Pro Kapital Latvia” maksās N.L. komisiju 0,35% no darījumu summām par konkrētu nekustamo īpašumu pārdošanu un iznomāšanu.

Turklāt šādu pušu gribu un vienošanos apliecina pastāvošā prakse attiecībā uz komisijas naudas aprēķināšanu.

Pielikuma Nr.3 noteikumi neatspoguļo AS „Pro Kapital Latvia” kā darba devējas un N.L. kā darbinieka patieso vienošanos. Minētajā pielikumā norādītais neatbilst patiesajai un iepriekš pušu nepārprotami paustai gribai un faktiskajai situācijai.

N.L. praktiski katru mēnesi ar elektroniskā pasta starpniecību sniedza darba devējai atskaites par pārdotajiem un iznomātajiem nekustamajiem īpašumiem, norādot tajās darījumu summas un viņam pienākošās komisijas maksas apmēru naudas izteiksmē.

Nevienā no sastādītajām un iesniegtajām atskaitēm pasūtītājs nebija norādījis nekustamā īpašuma [...] ielā 3, Rīgā, pārdošanas faktu un viņam pienākošos komisijas apmēru. Viņš nekad nav piesaistījis šā īpašuma nomniekus vai pircējus.

Minētais nekustamais īpašums ir tirdzniecības un biroju komplekss „Domina”, kurā esošās telpas SIA „PK Investments” iznomāja. Par to liecina fakts, ka nekustamā īpašuma pārdošanas procesa vadīšana un organizēšana, noslēdzot starpniecības līgumu, bija uzdota kompānijai „Ireif Ltd.”.

AS „Pro Kapital Latvia”, pamatojoties uz N.L. sastādītajām un iesniegtajām atskaitēm, izmaksāja viņam komisijas naudu arī par SIA „Nekustamo īpašumu sabiedrība PROKURS”, kas nav AS „Pro Kapital Latvia” meitas uzņēmums, piederošā nekustamā īpašuma [...] ielā

26, Rīgā, pārdošanu, un šo komisijas maksājumu prasītājs ir pieņēmis. Arī šis fakts liecina, ka patiesībā starp pusēm panāktā vienošanās bija citādāka, nekā tas uzrakstīts pielikumā Nr.3.

N.L. rīcība, prasot viņam izmaksāt atlīdzību par darbu, kas viņam nekad nebija uzticēts un kuru viņš nekad nav veicis, ir uzskatāma par viņa mēģinājumu netaisnīgi iedzīvoties uz AS „Pro Kapital Latvia” rēķina, kas neatbilst Civillikuma 1.pantā noteiktajam labas ticības principam.

Atbilstoši Darba likuma 59.pantam, Civillikuma 2178., 2184.pantam darba samaksa ir maksājama par darbinieka izpildīto darbu. Komisijas nauda prasītājam noteikta par darba līgumā uzskaitīto pienākumu izpildi, proti nekustamā īpašuma pārdošanas un iznomāšanas procesa plānošanu, organizēšanu, kā arī vadīšanu.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civiltiesu tiesas kolēģijas 2008.gada 14.aprīļa spriedumu prasība noraidīta, bet pretprasība apmierināta.

Izskatījusi lietu sakarā ar prasītāja iesniegto apelācijas sūdzību, kurā pirmās instances tiesas spriedums apstrīdēts pilnā apjomā, Augstākās tiesas Civiltiesu tiesu palāta 2009.gada 29.janvārī nosprieda gan prasību, gan pretprasību noraidīt.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

Pastāvot strīdam par izmaksājamās darba samaksas apmēru, jānoskaidro, kādu darba samaksu, kādā apmērā un par kādu darbu atbilstoši 2002.gada 17.aprīlī noslēgtajam darba līgumam un tā pielikumiem ir uzņēmusies maksāt darba devēja.

Prasībā izteikto prasījumu apmierināšanai nav pamata, jo tie neatbilst noslēgtā darba līguma saturam, faktiskajiem apstākļiem, kā arī ir pretrunā ar Darba likumā ietvertu darba samaksas jēdzienu.

Arī pretprasības apmierināšanai nav iemesla, jo iesniegtie pierādījumi liecina par neprecīzi un nepilnīgi noformētu darba līguma pielikumu Nr.3, tomēr tie nav uzskatāmi par tādiem, kas dotu tiesisku pamatu atzīt šo vienošanos par spēkā neesošu gribas izteikuma neesamības dēļ.

Pretprasības iesniedzējs nav apstrīdējis pielikuma Nr.3 1.punktu (sākot no 2004.gada 1.janvāra darba līguma 5.punkts tiek izteikts jaunā redakcijā). Līdz ar to pielikuma Nr.2 noteikumi attiecībā uz Darba līguma 5.punktu, kas paredzēja darba samaksu par darījumiem ar konkrētiem īpašumiem, nav spēkā.

Lietas iztiesāšanas laikā nav iegūti pierādījumi tam, ka, parakstot pielikumu Nr.3, puses būtu vienojušās par konkrētiem nekustamiem īpašumiem, kuru izīrēšanas vai pārdošanas gadījumā komercdirektoram maksājama komisijas nauda. Šāda vienošanās nav iekļauta pielikumā Nr.3. Saskaņā ar darba līguma 8.2.punktu līguma izmaiņas un pielikumi ir spēkā tikai tad, ja tie noformēti rakstveidā un ir abu pušu parakstīti.

Uzskatot, ka pielikumā Nr.3 norādītā komisijas nauda izmaksājama tikai par pielikumā Nr.2 norādītajiem īpašumiem, vienīgie grozījumi pielikumā Nr.3 būtu attiecināmi tikai uz darba samaksas pazemināšanu, taču atbildētāja nav iesniegusi pierādījumus tam, ka puses bija vienojušās par darba samaksas samazināšanu, negrozot citus darba līguma noteikumus.

Gan prasītājs un atbildētājas pārstāvis, gan arī lietā nopratinātais liecinieks E.L. apliecināja, ka darba līguma pielikumu Nr.3 sagatavojusi darba devēja un ka 2005.gada 27.janvārī tas parakstīts pēc ilgstošām pārrunām vairāku mēnešu garumā. Atbilstoši Civillikuma 1431.pantam uzskatāms, ka abas līgumslēdzējas puses ir piekritušas šim līgumam, par ko liecina fakts, ka darba devēja pēc dokumenta parakstīšanas saskaņā ar darba līgumu un tā pielikumu Nr.3 ilgstošā laika posmā maksājusi N.L. darba samaksu, kuru viņš pieņēmis.

Novērtējot celtās prasības un preprasības pamatojumu, kur katra puse citādi iztulko noslēgto darījumu attiecībā uz darbiniekam izmaksājamo darba samaksu, atbilstoši Civillikuma 1504.panta noteikumiem jāskatās uz darījumā lietoto vārdu nozīmi, un ja tie nav divējādi saprotami, tad tie cieši jāievēro, ja vien nepierāda, ka tie nesaskan ar dalībnieka gribu.

Piemērojot Civillikuma 1504.pantu, būtiska nozīme ir faktam, ka pielikums Nr.3 ir darba līguma neatņemama sastāvdaļa. Tas nozīmē, ka līgums tulkojams tikai kopsakarā ar visiem tajā ietvertajiem nosacījumiem.

Iepazīstoties ar darba līguma un pielikuma Nr.3 saturu, secināms, ka lietoto vārdu nozīme ir saprotama un par to nerodas šaubas.

Ņemot vērā, ka puses bija vienojušās par zināma darba veikšanu un atlīdzību, uzskatāms, ka darba līgums noslēgts atbilstoši Civillikuma 1470., 1533.panta un Darba likuma 28.panta noteikumiem.

Saskaņā ar Darba likuma 59.pantu darba samaksa ir darbiniekam regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu, kura ietver darba algu un normatīvajos aktos, darba koplīgumā vai darba līgumā noteiktās piemaksas, kā arī prēmijas un jebkuru cita veida atlīdzību saistībā ar darbu.

Par nepamatotu atzīstams prasītāja apgalvojums, ka darba līguma 5.punktā ietvertā darba samaksa ir uzskatāma par „cita veida atlīdzību saistībā ar darbu”, ko blakus darba

algai, piemaksām un prēmijām paredz Darba likuma 59.pants, bet tā ne vienmēr ir saistīta ar konkrēta darba veikšanu.

Atbilstoši darba līguma 5.punkta nosaukumam „Alga” un darba samaksas formulējumam darba līguma pielikumā Nr.3 noteiktā samaksa par nekustamo īpašumu pārdošanu, kas nodēvēta par komisijas naudu, ir uzskatāma par darba algu Darba likuma 59.panta izpratnē.

Šāds secinājums izriet no pielikumā Nr.3 ietvertajiem nosacījumiem par to, ka darba alga – komisijas nauda tiek aprēķināta 0,35 % no pārdoto īpašumu pirkuma maksas, bet gadījumā, ja šādā veidā aprēķinātā darba alga ir mazāka par Ls 1500, darba devēja garantē darba algu Ls 1500 mēnesī.

Ja par pamatotu atzītu prasītāja apgalvojumu, ka darba samaksa viņam aprēķināma automātiski no AS „Pro Kapital Latvia” un arī no visu AS „Pro Kapital” meitas uzņēmumu pārdotajiem īpašumiem, tad gadījumos, kad aprēķinātā summa pārsniegtu Ls 1500, izveidotos situācija, ka darbinieks ilgstoši vai pat visā darba līguma darbības laikā saņemtu darba samaksu, vispār nestrādājot, kas ir pretrunā ar Darba likuma 59.pantu (darba samaksa ir darbiniekam izmaksājamā atlīdzība par darbu), kā arī darba līguma 5.1.punktu, kas paredz, ka darba devēja maksā darbiniekam algu – komisijas naudu saskaņā ar darba likumdošanu.

Saskaņā ar Darba likuma 62.panta pirmo un otro daļu darba samaksas organizācija paredz divu veidu algas sistēmas – laika algas sistēmu un akorda algas sistēmu, ko atbilstoši aprēķina par faktiski nostrādāto darba laiku neatkarīgi no paveiktā darba daudzuma vai atbilstoši paveiktā darba daudzumam neatkarīgi no laika, kādā tas paveikts.

No darba līguma 5.punkta izriet, ka AS „Pro Kapital Latvia” darba alga komercdirektoram tika maksāta, piemērojot Darba likuma 62.panta noteikumus un izmantojot likumā paredzētās algas aprēķināšanas sistēmas, taču jebkurā gadījumā tā tika aprēķināta par paveikto darbu atbilstoši noslēgtajam darba līgumam un paša darbinieka atskaitēm par paveikto darbu.

Saskaņā ar Darba līguma 3.1.punktu prasītāja darba pienākumos ietilpa izveidot pārdošanas nodaļu un nodrošināt tās attīstību, izstrādāt un īstenot darba devējas un tās pārvaldīto kompāniju mārketinga stratēģiju, plānot, vadīt un koordinēt nekustamā īpašuma pārdošanas un iznomāšanas procesu, veikt nekustamā īpašuma tirgus izpēti, apkopot informāciju un veikt datu apstrādi par pārdodamo un iznomāto nekustamo īpašumu, kā arī vākt informāciju par potenciālajiem pircējiem vai nomātājiem, paskaidrot pārdošanas vai nomas noteikumus nākošajiem pircējiem vai nomniekiem un organizēt īpašuma vai nomas

tiesību nodošanu, līgumu parakstīšanu, kontrolēt līgumu izpildi, kā arī plānot, organizēt un vadīt ikdienas darījumus.

Atbilstoši darba līguma 3.9.punktam N.L. noteikts darba laiks 8 stundas dienā.

Minētie darba līguma noteikumi, parakstot pielikumus Nr.1, Nr.2, Nr.3, Nr.4, nav grozīti vai atcelti.

Līdz ar to secināms, ka N.L. atbilstoši darba līguma 5.punkta noteikumiem tika maksāta laika darba alga, kas nevarēja būt mazāka par Ls 1500, bet, pirkuma līgumu un nomas līgumu noslēgšanas gadījumos pie noteiktu nosacījumu iestāšanās attiecībā uz noslēgto darījumu apjomu, tika piemērota arī akorda darba algas sistēma.

Saskaņā ar Darba likuma 28.panta otro daļu ar darba līgumu darbinieks uzņemas veikt noteiktu darbu, pakļaujoties noteiktai darba kārtībai un darba devēja rīkojumiem, bet darba devējs – maksāt nolīgto darba samaksu.

Šā likuma 28.panta trešā daļa noteic, ka darba līgumam piemērojami Civillikuma noteikumi, ciktāl šajā likumā un citos normatīvajos aktos, kas regulē darba tiesiskās attiecības, nav noteikts citādi.

Civillikuma 2178.pantā noteikts, ka ar darba līgumu viena puse uzņemas strādāt otrai darbu par atlīdzību, bet Civillikuma 2184.pants paredz, ka darbiniekam darbs jādara personīgi, ja nav norunāts vai pēc apstākļiem pieņemams citādi.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, par pamatotiem atzīstami atbildētājas pārstāvja argumenti, ka darba samaksa par SIA „PK Investments” piederošā nekustamā īpašuma pārdošanu kā darba samaksa būtu piedzenama tikai gadījumā, ja prasītājs saskaņā ar darba līguma noteikumiem savas kompetences robežās būtu ieguldījis savu darbu konkrētā nekustamā īpašuma pirkuma darījuma noslēgšanā, taču šādi pierādījumi lietā nav iegūti.

Iztulkojot darba līguma nosacījumus kontekstā ar darba līguma pielikuma Nr.3 noteikumiem, secināms, ka darba devējai nav tiesiska pamata maksāt darba samaksu N.L. par nekustamā īpašuma [...] ielā 3, Rīgā, pārdošanu, jo darbinieks attiecībā uz šo darījumu nav pildījis Darba līguma 3.1.7.un 3.1.12.punktā paredzētos darba pienākumus.

Par to liecina fakts, ka 2006.gada 9.oktobrī „PK Investments” noslēdza līgumu par konsultācijām un pārvaldīšanu ar kompāniju „Ireif LTD.”, kas uzņēmās nodrošināt objekta pārvaldīšanu, iznomāšanu un pārdošanu. Izpildot šā līguma saistības, kompānija „Ireif LTD.” 2007.gada 23.martā īpašumu pārdeva.

Prasītājam darba devēja nekad nav izsniegusi pilnvarojumu slēgt darījumus SIA „PK Investments” vārdā, jo tikai šāda pilnvarojuma ietvaros darbiniekam būtu pamats rīkoties ar minētajai sabiedrībai piederošo īpašumu.

No iesniegtajiem pierādījumiem nepārprotami izriet, ka attiecībā uz nekustamo īpašumu iznomāšanu un pārdošanu N.L. darbs bija jādara personīgi (Civillikuma 2184.pants un darba līguma 3.7.punkts), jo puses nebija noslēgušas vienošanos par citu kārtību, un par to neliecina arī lietā konstatētie apstākļi.

Par personīgu piedalīšanos darījumu noslēgšanā kā komisijas naudas izmaksas priekšnoteikumu liecina arī fakts, ka darba tiesisko attiecību laikā atlīdzība par nekustamo īpašumu iznomāšanu un pārdošanu N.L. tika izmaksāta tikai gadījumā, ja viņš pats personīgi sastādīja un ar elektroniskā pasta starpniecību iesniedza darba devējai atskaites par pārdotajiem un iznomātajiem nekustamiem īpašumiem.

Iesniegtajās atskaitēs prasītājs nekad nav norādījis nekustamā īpašuma [...] ielā 3, Rīgā, pārdošanas darījumu, kā arī nav iekļāvis viņam izmaksājamo komisijas apmēru.

Nav iegūti pierādījumi tam, ka prasītājs būtu saņēmis komisijas maksu par kādu citu nekustamā īpašuma pārdošanas darījumu, ko nav organizējis un veicis personīgi, kā arī par tādu darījumu, par ko nebūtu iesniedzis darba devējai noteiktas formas atskaiti.

Minētie apstākļi liecina, ka gan darba devēja, gan darbinieks, noslēdzot darba līgumu un pielikumus pie tā, atbilstoši Civillikuma 1402., 1404.panta noteikumiem saskaņoti pauda un realizēja savu gribu attiecībā uz darba samaksas aprēķināšanu un saņemšanu.

Līdz ar to kā nepamatoti un faktiskajiem apstākļiem neatbilstoši ir noraidāmi apelācijas sūdzības iesniedzēja argumenti, ka prasības pieteikumā norādītā darba samaksa nav saistāma ar N.L. personīgi ieguldītu darbu nekustamā īpašuma [...] ielā 3, Rīgā, pārdošanā un komisijas naudas izmaksas vienīgais priekšnoteikums ir īpašuma pārdošanas fakts.

Kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu daļā, ar kuru prasība noraidīta, iesniedzis prasītājs, kurā, atsaucoties uz materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu un iztulkošanu, lūdzis spriedumu šajā daļā atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzību iesniedzis arī atbildētājas AS „Pro kapital Latvia” pārstāvis, lūdzot spriedumu atcelt pretprasības noraidītajā daļā.

AS „Pro kapital Latvia” kasācijas sūdzībā norādīti šādi motīvi.

1) Pretprasības noraidīšanas pamatojums neatbilst Civilprocesa likuma 193.panta piektajai daļai, jo spriedumā nav dots juridisks novērtējums virknei faktiem, kam ir būtiska nozīme lietas pareizā izspriešanā, proti, tādiem kā faktiskās vienošanās pastāvēšana starp pusēm, tās izpilde, komisijas naudas samaksa un tās pieņemšana, atskaišu par padarīto un maksājamo komisijas naudu sniegšana u.c.

2) Kā atzīts tiesību doktrīnā, par procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, ir pamats runāt, ja apelācijas instances tiesa nav likumā noteiktajā kārtībā pārbaudījusi un vērtējusi pierādījumus, vai spriedumu pamatojusi ar pierādījumiem, kas nav pārbaudīti, izskatot lietu pēc būtības. Nenorādīdama un neizvērtēdama vienus pierādījumus, bet nepamatoti vērtēdama citus, tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 8. un 97.pantu.

3) Tiesa nav ņēmusi vērā, ka atbilstoši Civillikuma 1427.pantam, lai divpusējs darījums būtu spēkā, ir nepieciešams abu dalībnieku saskaņots gribas izteikums. Savukārt šā likuma 1440.pants noteic, ka darījuma spēkā esamībai bez gribas izteikuma nepieciešams, lai nebūtu tādu gribas trūkumu, kuru dēļ darījumu varētu atzīt par spēkā neesošu, piemēram, maldības dēļ. Lai konstatētu atbildētājas piekrišanu pielikuma Nr.3 apstrīdētā noteikuma saturam, nepietiek konstatēt tikai līguma parakstīšanas faktu, bet jānoskaidro arī pušu gribas īstums, ko tiesa nav darījusi. No pielikuma Nr.3 parakstīšanas fakta neizriet secinājums, ka akta saturs atbilst atbildētājas gribai un tā piekritusi akta saturam. Ja tiesa nonākusi pie secinājuma, ka nav pamatots prasītāja uzskats par darba algas piedziņu atbilstoši darba līguma pielikuma Nr.3 5.1.1.punkta noteikumiem, tai vajadzēja arī secināt, ka pušu starpā reāli pastāvēja cita vienošanās nekā tā, kas noteikta pielikumā Nr.3. Tādējādi, lemjot par pretprasības noraidīšanu, tiesai vajadzēja piemērot nevis Civillikuma 1431.pantu, bet gan šā likuma 1427. un 1440.pantu par saskaņotu gribas izteikumu un gribas īstumu.

4) Secinot, ka abas līgumslēdzējas puses ir piekritušas šim līgumam, tiesa nav vērtējusi atbildētājas pretprasībā un paskaidrojumos sakarā ar apelācijas sūdzību norādītos argumentus, ka darba devēja nekad nav izpildījusi darba līguma pielikuma Nr.3 1.punkta noteikumu daļā, ka tā maksās prasītājam komisiju par visiem pārdotajiem vai iznomātajiem AS „Pro Kapital Latvia” vai tās meitas uzņēmumiem piederošajiem īpašumiem. Arī lietā iesniegtie pierādījumi – pušu starpā pastāvošā faktiskā vienošanās, komisijas naudas samaksa un fakts, ka prasītājs to pieņēmis, liecina, ka prasītājs un atbildētāja bija vienojušies par cita satura noteikumu.

5) Nepamatoti atzīstot, ka pielikums Nr.3 tulkojams tikai kopsakarā ar visiem darba līgumā ietvertajiem nosacījumiem, par ko vienojušās puses, tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.pantu.

6) Tiesa ir nepareizi interpretējusi Civillikuma 1504.pantu. Iztulkojot darījuma saturu, minēto likuma normu nevar piemērot atrauti no citiem šā likuma pantiem. Darījuma saturu vispār nav iespējams iztulkot, nenoskaidrojot pušu patieso gribu.

7) Saskaņā ar Civillikuma 1505.pantu, ja rodas šaubas par vārdu nozīmi, jāievēro to jēgums un darījuma dalībnieku skaidri izsacītais vai kā citādi izrādītais nodoms. Ja kāds no

darījuma dalībniekiem apgalvo, ka, lietojot vārdu, ko parasti saprot vienā nozīmē, viņš tomēr ir domājis ko citu, tad svarīgu nozīmi iegūst dalībnieku izsacītais vai citādi izrādītais nodoms attiecībā uz to, ko puses gribējušas ar darījumu panākt. Tā noskaidrošanā sava loma var būt arī pierādījumiem, ka attiecīgais darījuma dalībnieks strīdīgo vārdu ir lietojis kaut kādā īpašā, kaut arī vispārpieņemtajai jēgai neatbilstošā nozīmē. Lietā esošie dokumenti pierāda, ka pušu starpā pastāvēja un tika pildīta cita satura vienošanās.

N.L. kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

1) Tiesa nepareizi iztulkojusi un piemērojusi Darba likuma 59.panta un 62.panta pirmās un otrās daļas noteikumus, jo nav ņēmusi vērā līguma brīvības principu, kuram atbilstoši darba devējs un darbinieks var brīvi vienoties par darba līguma saturu un jo īpaši – par darba un tā apmaksas noteikumiem, un arī darba tiesību – kā darbinieku aizsardzības tiesību – mērķi, t.i., aizsargāt darbinieku no iespējamām nelabvēlīgām sekām, ko var izraisīt personiskā un saimnieciskā atkarība no darba devēja.

2) Tiesa noraidījusi iespēju, ka darba devēja un darbinieks, pamatojoties uz līguma satura izvēles brīvību, varētu brīvi vienoties arī par tādu „atlīdzību saistībā ar darbu” (nepasliktinot darbinieka tiesisko stāvokli, Darba likuma 6.panta pirmā daļa), kas, iestājoties darba līgumā nolīgtajiem priekšnoteikumiem, būtu izmaksājama papildus darba līgumā nolīgtajai un darbinieka darba izpildes rezultātā nopelnītajai „darba algai” kā regulāri izmaksājamai atlīdzībai par darbu.

3) Tiesa spriedumā nav analizējusi jautājumu par to, kā, ņemot vērā darba tiesību mērķi un līguma brīvības principu, būtu iztulkojami Darba likuma 59.panta noteikumi un kas tad patiesībā būtu saprotams ar Darba likuma 59.pantā ietverto jēdzienu „jebkura cita veida atlīdzība saistībā ar darbu”. Kā tas ir vispārpieņemts juridiskajā argumentācijā, lai kāda vispārīgāka jēdziena (šajā gadījumā – „darba samaksas” jēdziena) vienu apakšjēdzienu norobežotu no cita apakšjēdziena un līdz ar to, lai kādu lietā konstatēto faktisko apstākli kvalificētu atbilstoši vienam apakšjēdzienam (izslēdzot iespēju to kvalificēt atbilstoši citam apakšjēdzienam), pirmām kārtām ir nepieciešams definēt abus minētos apakšjēdzienus, t.i., likuma (un tiesiska darījuma) iztulkošanas ceļā noskaidrot un atklāt minēto jēdzienu juridiski nozīmīgo jēgu un pazīmes, kurām atbilstoši šie jēdzieni savā starpā atšķiras. Šajā ziņā apelācijas instances tiesa, piemērojot Darba likuma 59.panta noteikumus, ne tikai nav iztulkojusi minētajā normā ietverto jēdzienu „jebkura cita veida atlīdzība saistībā ar darbu”, bet arī jēdzienu „darba alga”.

4) No Darba likuma 59.panta jēgas izriet, ka pēc vispārīgā principa vienīgi „darba alga” tiek aprēķināta un izmaksāta atbilstoši darbinieka faktiski paveiktajam darbam un tai kā darba samaksas pamatformai jebkurā gadījumā ir jāizpaužas kā „regulāri izmaksājama atlīdzībai par darbu”. To apstiprina ne tikai Darba likuma 61.panta noteikumi par minimālo darba algu, bet arī Darba likuma 62.panta otrās daļas noteikumi par „laika algas” un „akorda algas” aprēķināšanas kritērijiem. Tāpēc nevar būt šaubu, ka darbiniekam ir tiesība saņemt darba līgumā nolīgto „darba algu” tikai tad, ja viņš ir pildījis savus darba pienākumus, un tādā apmērā, kādā viņš ir izpildījis šos pienākumus. Ja darbinieks vispār nav pildījis savus darba pienākumus, viņam arī nevar būt tiesība saņemt darba algu, kas nolīgta par šo pienākumu pildīšanu.

5) Atbilstoši Darba likuma 59.panta jēgai, ja darba devējs un darbinieks darba līgumā ir vienojušies par papildus atlīdzību, kas, iestājoties darba līgumā noteiktajiem priekšnoteikumiem, ir izmaksājama līdzās nolīgtajai un darbinieka nopelnītajai darba algai un kas ir aprēķināma un izmaksājama nevis atbilstoši darbinieka faktiski paveiktajam darbam, bet gan citu iemeslu dēļ „saistībā ar darbu”, šāda atlīdzība atkarībā no konkrētā gadījuma apstākļiem ir kvalificējama nevis kā „darba alga”, bet gan kā „cita veida atlīdzība saistībā ar darbu”. Viens no šādas papildus atlīdzības „saistībā ar darbu” izmaksas priekšnoteikumiem ir tas apstāklis, vai attiecīgajā laika posmā darbinieks ir izpildījis savus tiešos darba pienākumus, resp., vai viņš ir nopelnījis nolīgto „darba algu”. Ja darbinieks vispār nav pildījis savus darba pienākumus, viņam arī nevar būt tiesība saņemt darba līgumā nolīgto papildus „atlīdzību saistībā ar darbu”.

6) Lai pareizi iztulkotu un piemērotu Darba likuma 59.pantu, apelācijas instances tiesai vajadzēja īpaši apsvērt to, vai konkrētajā gadījumā puses nav vienojušās par „cita veida atlīdzību saistībā ar darbu” minētās normas izpratnē. Šādu nepieciešamību pamato ne tikai tas apstāklis, ka darba līguma pielikuma Nr.3 tekstā ir lietots arī jēdziens „komisijas nauda”, kas nav identisks jēdzienam „darba alga”, bet arī tas apstāklis, ka šī pielikuma 5.3.2.punktā ir pretnostatīti jēdzieni „komisijas nauda” un „alga”.

7) Ignorējot līguma brīvības principu (jo īpaši – līguma satura noteikšanas brīvību) un pat nonākot tiešā pretrunā ar Darba likuma 62.panta pirmās daļas noteikumiem, apelācijas instances tiesa ir kļūdaini atzinusi, ka saskaņā ar Darba likuma 62.panta pirmo un otro daļu „darba samaksas organizācija paredz divu veidu algas sistēmas – laika algas sistēmu un akorda algas sistēmu”. Šis beznosacījuma apgalvojums ir juridiski kļūdainš jau tā iemesla dēļ, ka Darba likuma 62.panta pirmajā daļā tiešā veidā ir pieminēta arī „piemaksu un prēmiju sistēma”. Turklāt, pretēji apelācijas instances tiesas ieskatam laika algas sistēma un akorda

algas sistēma, pamatojoties uz līguma brīvības principu, nav vienīgās „likumā paredzētās algas aprēķināšanas sistēmas”. Neraugoties uz to, ka Darba likuma 62.panta otrās daļas noteikumi attiecas vienīgi uz konkrētu darba samaksas formu – „darba algu” (t.i., laika algu un akorda algu), apelācijas instances tiesa šo materiālo tiesību normu bez jebkādas plašākas juridiskas argumentācijas ir attiecinājusi uz darba līguma pielikumā Nr.3 nolīgto atlīdzību visā tās sastāvā.

8) Puses ar darba līguma pielikuma Nr.3 noteikumiem bija vienojušās par konkrētu ikmēneša „darba algu” Ls 1 500, vēlāk to paaugstinot līdz Ls 1 653. Neatkarīgi no noslēgto darījumu apjoma atbildētāja bija apņēmusies samaksāt prasītājam minēto ikmēneša darba algu kā „regulāri izmaksājamo atlīdzību par darbu”. Tā tika aprēķināta un samaksāta atbilstoši tam, kā prasītājs ir izpildījis savus tiešos komercdirektora darba pienākumus, kas nolikti darba līguma 3.1.punktā.

9) Puses ar minēto pielikumu bija vienojušās par papildus „atlīdzību saistībā ar darbu”, kas izmaksājama līdzās nopelnītajai „darba algai” un kas aprēķināma 0,35% no visiem AS „Pro Kapital Latvia” vai AS „Pro Kapital” meitas uzņēmumu Latvijā pārdotajiem īpašumiem, ciktāl šādi aprēķinātā summa pārsniedz ikmēneša darba algas apmēru. No jēdzieniskā viedokļa šī papildus atlīdzība ir kvalificējama kā „apgrozījuma provīzija” vai „apgrozījuma tantjēma”, kas izpaužas kā prasītāja procentuāla dalība visu to darījumu vērtībā, ar ko ir tikuši pārdoti atbildētājam vai tās meitas uzņēmumiem piederoši īpašumi Latvijā. Minēto secinājumu pamato ne tikai darba līguma pielikuma Nr.3 noteikumu saturs, bet arī tas apstāklis, ka prasītājs bija vadošs darbinieks (komercdirektors), tādēļ atbildētāja, piekrītot maksāt šādu papildus atlīdzību, tādā veidā centās ieinteresēt N.L. iespējami efektīvākai (peļņu nesošākai) darbībai AS „Pro Kapital Latvia” labā. Darba līguma pielikumā Nr.3 ietvertā norāde uz algas – komisijas naudas maksāšanu „saskaņā ar darba likumdošanu”, pretēji apelācijas instances tiesas kļūdainajam uzskatam, nav absolūts vai vismaz izšķirošs apstiprinājums tam, ka puses ir vienojušās tikai un vienīgi par „darba algu”.

10) Juridiski kļūdainis ir apelācijas instances tiesas viedoklis, ka pielikumā Nr.3 nolīgta „komisijas nauda” ir uzskatāma par „akorda algu”, jo tā izmaksājama, iestājoties noteiktiem nosacījumiem attiecībā uz noslēgto darījumu apjomu. Šāds secinājums neatbilst „akorda algas” jēdzienam. Akorda alga tiek aprēķināta atbilstoši faktiski paveiktā darba apjomam, nevis citu iemeslu dēļ „saistībā ar darbu”. Šajā gadījumā pielikumā Nr.3 nolīgta „komisijas nauda” ir izteikta procentuālā izteiksmē no visu to darījumu vērtības, ar ko ir tikuši pārdoti atbildētājam vai tās meitas uzņēmumiem piederoši īpašumi Latvijā.

11) Pretēji apelācijas instances tiesas ieskatam, kas balstīts uz kļūdainu Darba likuma 59.panta noteikumu izpratni, šajā gadījumā ir iestājušies visi darba līguma pielikumā Nr.3 nolīgtie priekšnoteikumi tam, lai prasītājs saņemtu nolīgto „komisijas naudu” no nekustamā īpašuma Rīgā, [...] ielā 3, pārdošanas summas. Proti, laikā, kad tika noslēgts minētais darījums, N.L. pienācīgi un personīgi veica savus komercdirektora pienākumus, turklāt uz minēto darījumu attiecas pielikuma Nr.3 nolīgtais papildus priekšnoteikums – tāda darījuma noslēgšana, ar ko Latvijā pārdots kāds no atbildētājam vai tās meitas uzņēmumam pilnībā vai daļēji piederošs īpašums. Turpretī tāds ierobežojošs noteikums, kuram atbilstoši prasītājs varētu pretendēt uz „komisijas naudu” tikai no tāda darījuma vērtības, kura noslēgšanā vai tā noslēgšanas sagatavošanā viņš būtu piedalījies personīgi, darba līgumā nav ietverts. Turklāt darba līgumā nav nolīgts arī tas, ka „komisijas naudas” izmaksas priekšnoteikums ir darbiniekam izsniegts atbilstošs pilnvarojums rīcībai ar AS „Pro Kapital Latvija” vai tās meitas uzņēmumiem piederošiem nekustamajiem īpašumiem.

12) Nav juridiski pamatots apelācijas instances tiesas secinājums, ka par personīgu piedalīšanos darījumu noslēgšanā kā komisijas naudas izmaksas priekšnoteikumu liecinot fakts, ka darba tiesisko attiecību laikā atlīdzība par nekustamo īpašumu iznomāšanu un pārdošanu N.L. tikusi izmaksāta tikai gadījumā, ja viņš savās atskaitēs ir norādījis attiecīgos darījumus. Pirmkārt, kopš 2005.gada 27.janvāra, kad parakstīts darba līguma pielikums Nr.3, N.L. savās atskaitēs ir norādījis tos nekustamā īpašuma objektus, kuru pārdošanas procesā viņš, veicot komercdirektora pienākumus, ir piedalījies tieši. Otrkārt, nedz darba līguma pielikumā Nr.3, nedz Civillikumā vai Darba likumā nav noteikts, ka nekustamā īpašuma Rīgā, [...] ielā 3, pārdošanas fakta nenorādīšana atskaitē ir uzskatāms par absolūtu šķērsli N.L. saņemt viņam pienākošos komisijas naudu par šo darījumu. Treškārt, 2007.gada 23.marta pirkuma līgums par nekustamā īpašuma Rīgā, [...] ielā 3, pārdošanu, koroborēts zemesgrāmatā tikai 2007.gada 14.maijā, bet N.L. par šī darījuma veiksmīgu pabeigšanu uzzināja tikai 2007.gada jūnijā, kad arī vērsās pie AS „Pro Kapital Latvia” valdes priekšsēdētāja ar mutisku lūgumu izmaksāt viņam pienākošos komisijas naudu no minētā objekta pārdošanas, ko valdes priekšsēdētājs atteicās darīt. Neilgi pēc šī atteikuma N.L. tika piedāvāts parakstīt jaunu „darba līgumu Nr.23” ar atpakaļejošu datumu, ko viņš attiecās darīt un N.L. 2007.gada 19.jūlijā cēla prasību tiesā.

13) Nav juridiski pamatots arī apelācijas instances tiesas secinājums, ka prasība cita starpā noraidāma tā iemesla dēļ, ka prasītājs līdz nekustamā īpašuma Rīgā, [...] ielā 3, pārdošanai nav saņēmis „komisijas naudu” par kādu citu pārdošanas darījumu, kura noslēgšanā vai tā noslēgšanas sagatavošanā viņš nepiedalījās personīgi.

Tas apstākļi, ka minētā nekustamā īpašuma pirkuma līgums ir pirmais tāda veida pārdošanas darījums, kura noslēgšanā vai tā noslēgšanas sagatavošanā prasītājs nav piedalījies personīgi, neizslēdz viņa tiesību uz darba līguma pielikumā Nr.3 nolīgto „komisijas naudu”, jo šajā gadījumā ir iestājušies visi darba līguma pielikumā Nr.3 nolīgtie priekšnoteikumi tam, lai prasītājs to saņemtu.

Paskaidrojumus sakarā ar N.L. kasācijas sūdzību iesniedzis atbildētājas pārstāvis, norādīdams argumentus, kuru dēļ, viņaprāt, kasācija sūdzība kā nepamatota ir noraidāma.

Senāta sēdē prasītāja pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja atbilstoši tajā norādītajiem motīviem, bet atbildētājas kasācijas sūdzību lūdza noraidīt. Savukārt, atbildētājas pārstāvis pauda viedokli, ka nav pamatota N.L. kasācijas sūdzība, bet apmierināma AS „Pro Kapital Latvia” kasācijas sūdzība.

Motīvu daļa

Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībās, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473.panta pirmajā daļā, Senāts uzskata, ka tiesas spriedums atstājams negrozīts tālāk norādīto apsvērumu dēļ.

Atbildētāja savu pretprasījumu saistījusi ar apstākli, ka darba līguma pielikuma Nr.3 (turpmāk – Pielikums Nr.3) iekļautais noteikums par komisijas naudas izmaksu N.L. par visiem AS „Pro Kapital Latvia” un tās meitas uzņēmumu Latvijā pārdotajiem nekustamajiem īpašumiem, neatbilst pušu patiesajai gribai un faktiskajai situācijai, kas saskaņā ar Civillikuma 1405., 1410. un 1427.pantu rada pamatu tā atzīšanai par spēkā neesošu, jo šādam darījumam nav tiesiska spēka.

Apelācijas instances tiesa, balstoties uz pretprasībā norādīto apstākļu pārbaudi un atbildētājas iesniegto pierādījumu izvērtējumu, nonākusi pie secinājuma, ka pamats tā atzīšanai par spēkā neesošu gribas izteikuma trūkuma dēļ nav konstatējams.

Senāts, pretēji atbildētājas kasācijas sūdzībā paustajam viedoklim, uzskata, ka pretprasība ir noraidīta pamatoti.

Atbilstoši Civillikuma 1403.pantam tiesisks darījums ir atļautā kārtā izdarīta darbība tiesisku attiecību nodibināšanai, pārgrozīšanai vai izbeigšanai. No šā likuma 1404.panta izriet, ka katrā tiesiskā darījumā jāņem vērā dalībnieki, priekšmets, gribas izteikums, sastāvdaļas un forma. Tiesību doktrīnā atzīts, ka tie ir tiesisko darījumu raksturojošie elementi, kuriem jāpastāv, lai tiesiskais darījums būtu spēkā (*sk. Civillikuma komentāri:*

Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā.- R.: Mans Īpašums, 1998, 19.lpp.).

Ņemot vērā, ka tiesisks darījums ir tiesību subjektu gribas akts, par katra tiesiska darījuma pamatelementu Civillikuma 1427.panta izpratnē atzīstams gribas izteikums, t.i., uz noteiktu tiesisku seku iestāšanos vērsts privāts gribas izpaudums.

No sprieduma motīvu daļas redzams, ka apelācijas instances tiesas atzinums par pierādījumu neesamību šā likuma 1427.pantā noteiktā tiesiska darījuma pamatelementa trūkuma konstatēšanai pamatots uz vispusīgu, pilnīgu un objektīvu ar apstrīdētā līguma noslēgšanu saistīto apstākļu pārbaudi loģiskā kopsakarā ar pušu faktiskajām darbībām kā pirms darījuma noslēgšanas, tā arī līguma noslēgšanas laikā. Civillietu tiesu palāta analizējusi abu pušu iesniegtos pierādījumus, tostarp liecinieka liecības un spriedumā pietiekami sīki motivējusi, kādu apsvērumu dēļ, tā noraidījusi atbildētājas izvirzītos argumentus.

Ņemot vērā, ka Civilprocesa likuma 450.panta trešās daļas un 452.panta otrās daļas izpratnē lietas faktisko apstākļu noskaidrošana un pierādījumu vērtēšana no jauna neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē, nav apspriežami atbildētājas kasācijas sūdzībā norādītie motīvi, kuros, atsaucoties uz šā likuma 8. un 97.panta noteikumu pārkāpumiem, apstrīdēts pierādījumu novērtējums. Turklāt kasācijas sūdzības iesniedzēja pēc būtības subjektīvu apsvērumu diktēts viedoklis par lietā nodibinātiem faktiem, kas atšķiras no spriedumā dotā šo pašu apstākļu juridiskā novērtējuma, nerada pamatu tiesas secinājumu apšaubīšanai. Tāpat nepelna ievērību atbildētājas pārstāvja norāde uz šā likuma 193.panta piektās daļas pārkāpumu, jo tā pamatota uz apgalvojumiem, kas ir acīmredzamā pretrunā ar tiesas sprieduma saturu.

Pamatojoties uz pierādījumu izvērtējumu, nodibinādama, ka apstrīdētais Pielikuma Nr.3 noteikums, kas tapis pēc ilgstošām pārrunām vairāku mēnešu garumā, ir ietverts rakstveidā noformētā aktā, kuru parakstījušās abas puses, Civillietu tiesu palāta, kā atzīst Senāts, uz lietā konstatētajiem apstākļiem pareizi attiecinājusi Civillikuma 1431.pantu.

Nevar būt pamats sprieduma atcelšanai atbildētājas kasācijas sūdzībā norādītie argumenti, kuros apstrīdēta minētās normas iztulkojuma pareizība, jo pirmkārt, tajos būtībā atkārtota pretraspībā izklāstītā atbildētājas pozīcija jautājumā par darījuma noslēgšanu un saturu, kas, kā atzinusi tiesa, nav guvusi apstiprinājumu lietas iztiesāšanas gaitā. Otrkārt, pārmetot tiesai pierādījumu par citas faktiskās vienošanās pastāvēšanu, par šīs vienošanās izpildi nevērtēšanu, kasācijas sūdzības iesniedzējs tajā pašā laikā nav minējis nevienu pierādījumu, kas viņa apgalvojumus objektīvi apliecina.

Senāts nepiekrīt atbildētājas pārstāvja argumentiem, ka, izšķirot strīdu, tiesai bija jānoskaidro arī pušu gribas īstums, jo ar Civillikuma 1440.panta tiesisko sastāvu veidojošiem apstākļiem, t.i. līgums noslēgts maldības (šā likuma 1441.-1458.pants), viltus (šā likuma 1459., 1461.pants) vai spaidu (šā likuma 1463., 1465.pants) ietekmē pretprasība nav pamatota. Savukārt taisīt spriedumu, kas ir ārpus prasījuma robežām, aizliedz Civilprocesa likuma 192.pants un 426.panta otrā daļa.

Noskaidrodama apstrīdētā Pielikuma Nr.3 noteikumā (5.2.1.punkts) lietoto vārdu nozīmi, kā arī darījuma patieso jēgu, Civillietu tiesu palāta atzinusi, ka pušu griba tajā ir izteikta skaidri un saprotami, tādēļ nerada pamatu nekādām šaubām. Tādēļ secināms, ka tiesa darījumu ir iztulkojusi atbilstoši Civillikuma 1504.panta prasībām un konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem. Savukārt šāds tiesas atzinums izslēdz juridisku pamatu Civillikuma 1505.panta (ja rodas šaubas par vārdu nozīmi, jāievēro to jēgums un darījuma dalībnieku skaidri izsacītais vai kā citādi izrādītais nodoms) piemērošanai.

Tā kā minētais attiecas uz sprieduma argumentāciju, kas balstīta uz pierādījumu izvērtējumu, un tāpēc jau iepriekš norādīto apsvērumu dēļ, izskatot lietu kasācijas kārtībā, nav pārbaudāma, Senāts noraida atbildētājas pārstāvja motīvus par Civillikuma 1504.panta nepareizu iztulkošanu, vēl jo vairāk situācijā, kad kasācijas sūdzībā iztrūkst pamatojums apgalvojumam, ka līgumā lietoti tādi vārdi, kurus parasti saprot vienā nozīmē, bet viņš patiesībā ar tiem ir domājis ko citu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Senāts atzīst, ka nav konstatējams pamats atbildētājas kasācijas sūdzības apmierināšanai.

Senāts uzskata, ka arī daļā, ar kuru noraidīta prasība, apelācijas instances tiesas spriedums atbilst likumam un lietas faktiskajiem apstākļiem.

Izvērtējuma Pielikuma Nr.3 noteikumu saturu, apelācijas instances tiesa secinājusi, ka puses vienojušās par Darba likuma 59.pantā paredzētās darba algas izmaksu, proti, N.L. tikusi maksāta laika darba alga, kas nevarēja būt mazāka par Ls 1500 (šā likuma 62.panta otrās daļas pirmais teikums), bet pirkuma un nomas līguma noslēgšanas gadījumā pie noteiktu nosacījumu iestāšanās attiecībā uz noslēgtajiem darījumiem arī akorda darba alga (šā likuma 62.panta otrās daļas otrais teikums).

Piekrītot prasītāja kasācijas sūdzībā paustajam viedoklim, Senāts atzīst, ka tiesa kļūdījies Pielikuma Nr.3 pielīgtās atlīdzības juridiskajā kvalifikācijā.

Kā izriet no Darba likuma 59.panta (citēts iepriekš) legāļdefinīcijas, darba samaksa ir atlīdzība par darbu. Darbs ir darbinieka veikts saistības izpildījums darba devēja labā. Tā kā darba līgums nodibina darba tiesiskās attiecības un ir šo attiecību pamatā, darba samaksas

jēdziens aptver visa veida atlīdzību par darbu, kuru darba devējs tieši vai netieši izmaksā darba tiesisko attiecību ietvaros. Darba samaksas legāldefinīcijā nosaukti vairāki atlīdzības par darbu veidi: 1) darba alga, 2) piemaksas, 3) prēmijas. Atbilstoši šā likuma 62.panta otrajai daļai darba alga ir atlīdzība par darbu, kuru maksā par nostrādāto laiku (laika alga) vai par izdarīto darbu (izpildījuma jeb akorda alga). Piemaksa kvalificējama kā atlīdzība par darbu īpašos apstākļos (šā likuma 66.pants), piemaksa par darbu naktī (šā likuma 67.pants), piemaksa par virsstundu darbu un darbu svētku dienā (šā likuma 68.pants). Prēmiju ieviešana uzskatāma par darba devēja organizatorisku un finansiālu lēmumu, tāpēc prēmiju noteikšanu likums regulē tiktāl, ciktāl tā pārkāpj vienlīdzīgu tiesību uz samaksu par darbu principu. Tajā pašā laikā visas iespējamās dzīves situācijas, tostarp darba tiesiskās attiecības, nav paredzamas un tādēļ tās nav noregulējamas ar likuma palīdzību. Arī atlīdzības par darbu veidi var būt dažādi. Šā iemesla dēļ, Darba likuma 59.pantā ietverot jēdzienu „jebkuru cita veida atlīdzību par darbu” likumdevējs iespējamo atlīdzības (darba samaksas) veidu uzskaitījumu atstājis atklātu.

Iepriekš minētais dod pamatu atzinumam, ka apelācijas instances tiesas spriedumā norādītie argumenti par likumā noteiktiem diviem darba samaksas organizācijas veidiem (laika un akorda alga) neatbilst Darba likuma 59.pantā ietvertā darba samaksas jēdziena definīcijai.

Ņemot vērā Pielikumā Nr.3 fiksēto pušu vienošanos par atbildētājas pienākumu izmaksāt N.L. darba algu Ls 1500 tikai tad, ja aprēķinātā komisijas nauda ir mazāka par minētās algas apmēru (5.3.punkts), Senāta ieskatā, pareizi ir kasācijas sūdzības iesniedzēja argumenti, ka nolīgtais darba samaksas veids nav identificējams ar jēdzienu „laika vai akorda alga”, bet gan kvalificējams kā „cita veida atlīdzība saistībā ar darbu”.

Tomēr šis apstāklis, kā atzīst Senāts, nevar kalpot par iemeslu sprieduma daļā, ar kuru noraidīta prasība, atcelšanai, jo, pretēji kasācijas sūdzībā apgalvotajam, trūkst juridisks pamats uzskatīt, ka, nosakot minēto darba samaksas veidu, puses vienojušās par papildu atlīdzību, kas, iestājoties darba līgumā paredzētajiem priekšnoteikumiem, ir izmaksājama līdzās pielīgtajai un N.L. nopelnītajai darba algai, neatkarīgi no viņa faktiski paveiktā darba.

Pamatjautājums, kas noskaidrojams izšķiramā strīda kontekstā, ir, vai Pielikums Nr.3 izsakot darba līguma 5.punktu, kurā noteikta samaksas par darbu aprēķināšanas un izmaksāšanas kārtība, citā redakcijā, atbildētāja uzņēmumies saistību maksāt N.L. par tādiem nekustamo īpašumu atsavināšanas darījumiem, kuru noslēgšanā viņš nav ieguldījis savu darbu?

Apstrīdētajā spriedumā norādītās argumentācijas pārbaude ļauj secināt, ka apelācijas instances tiesa šo uzdevumu ir izpildījusi.

Noslēdzot Pielikumā Nr.3 ietvertu vienošanos, puses noteikušas, ka tā ir 2002.gada 17.aprīļa darba līguma neatņemama sastāvdaļa (sk. lietas 1.sēj., 15.lpp.). Līdz ar to pareizs ir Civillietu tiesu palātas arguments, ka Pielikuma Nr.3 un darba līguma noteikumi tulkojami kopsakarā.

No sprieduma motīvu daļas redzams, ka darījuma patiesās jēgas noskaidrošanas nolūkā apelācijas instances tiesa ir veikusi objektīvu Pielikuma Nr.3 noteikumu izvērtējumu saistībā ar citiem darba līguma noteikumiem, tostarp 3.punktu, kurā uzskaitīti prasītāja darba pienākumi, un, pamatojoties uz to, kā arī Civillikuma 2184.pantu (citēts iepriekš), nonākusi pie atzinuma, ka atbildētājam nav radies pienākums izmaksāt N.L. prasīto atlīdzību, jo viņš nekādu personīgu dalību nekustamā īpašuma [...] ielā 3, Rīgā, pārdošanā nav ņēmis, tāpēc šī darījuma noslēgšana nav saistāma ar darba līguma 3.17. un 3.1.12.punktā noteikto darba pienākumu izpildi. Argumentējot šo viedokli, tiesa atsaukusies arī uz konstatēto faktu, ka darba tiesisko attiecību laikā pastāvējusi noteikta atlīdzības par darbu aprēķināšanas un izmaksas kārtība, kurai atbilstoši komisijas nauda par nekustamā īpašuma pārdošanu un iznomāšanu prasītājam tika maksāta tādā gadījumā, ja viņš personīgi sastādīja un iesniedza darba devējai attiecīgas atskaites par notikušajiem darījumiem, to summām, pienākošos maksājumu apmēru (procentos no darījuma summas), bet pierādījumi tam, ka minētajā kārtībā N.L. atskaitījies par darījumu ar nekustamo īpašumu [...] ielā 3, Rīgā, nav iegūti.

Pastāvot šādiem apstākļiem kontekstā ar darba līguma 3.punktu, kas faktiski negrozītā veidā ietverts Pielikuma Nr.1 6.punktā un kurā skaidri formulēta pušu vienošanās, ka to pienākumu apjomu, ko kontrolē darba devēja, N.L. ir jāizpilda personīgi, nepieļaujot to darīt citiem (sk. lietas 1.sēj. 10.lpp.), Civillietu tiesu palātai, Senāta ieskatā, bija pietiekams pamats prasītāja personīgu piedalīšanos līgumu noslēgšanā kvalificēt kā priekšnoteikumu atbildētājas saistībai izmaksāt komisijas naudu.

Šāds tiesas secinājums atbilst Senāta judikatūrā, t.i., 2007.gada 14.februāra spriedumā lietā Nr. SKC-54 izteiktajai atziņai, ka tiesības saņemt darba samaksu nerada noslēgtais līgums, bet līgumā noteiktā darba izpilde, jo primārais darba līgumā ir padarītais darbs, no kā izriet darba devēja pienākums samaksāt par padarīto darbu (Darba likuma 28., 59.pants).

Tādējādi tas vien, ka apspriežamajā situācijā samaksa par darbu paredzēta citas atlīdzības saistībā ar darbu veidā nenozīmē darba devējai noteiktu saistību šo atlīdzību izmaksāt, neatkarīgi no prasītāja faktiski paveiktā darba.

Nepelna ievērtību kasācijas sūdzības iesniedzēja atsaukšanās uz darbinieku atalgojuma sistēmas tiesisko regulējumu Vācijā, jo nav saskatāms pietiekams iemesls tā attiecināšanai uz apelācijas instances tiesā izšķirtā strīda pamatu un priekšmetu.

Senātam nav pamats uzskatīt, ka apelācijas instances tiesa, piemērojot (iztulkojot) Darba likuma 59., 62.pantu, nav ņēmusi vērā līguma brīvības principu.

Tiesa ir konstatējusi, ka puses, brīvi izsakot savu gribu, vairākkārt ir grozījušas darba līgumu (Pielikumu Nr.3). Noskaidrojot darba līguma saturu, tiesa atzinusi, ka puses tajā ir vienojušas par to, ka prasītājam pielīgtais darbs ir jāveic personīgi un darba samaksa ir saistāma ar darbu, ko veicis pats prasītājs. Apstākļi, ka darba līguma noteikumus (grozījumus) prasītājs tulko citādi (darba samaksa nav saistāma ar prasītāja personiski veikto darbu, bet gan ar atbildētājas komercdarbību kopumā), nedod pamatu atzinumam, ka darba līguma grozījumu sagatavošanas un parakstīšanas gaitā nav ievērots līguma brīvības princips.

Ņemot vērā iepriekš izklāstītos argumentus, Senāts uzskata, ka tiesas spriedums ir likumīgs un pamatots, tāpēc atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 9.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, bet prasītāja un atbildētājas kasācijas sūdzības noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	(<i>paraksts</i>)	Z.Gencs
	senatore	(<i>paraksts</i>)	M.Zāģere
	senatore	(<i>paraksts</i>)	A.Briede
	senatore	(<i>paraksts</i>)	I.Garda
	senators	(<i>paraksts</i>)	A.Laviņš
	senatore	(<i>paraksts</i>)	S.Lodziņa
	senatore	(<i>paraksts</i>)	A.Vītola

Senatoru M.Zāģeres un A.Briedes atsevišķās domas par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 29.janvāra spriedumu N.L. prasībā pret AS „Pro Kapital Latvia” par darba samaksas piedziņu un AS „Pro Kapital Latvia” pretprasībā par darba līguma pielikuma Nr.3 noteikumu atzīšanu par spēkā neesošiem (lieta Nr.SK-157/2010)

Rīgā, 2011.gada 21.februārī

N.L., pamatojoties uz 2002.gada 17.aprīlī noslēgto darba līgumu, no 2002.gada 29.aprīļa strādāja AS „Pro Kapital Latvia” par komercdirektoru. Darba līgumā, pusēm vienojoties, izdarīti grozījumi – 2002.gada 3.jūnijā (pielikums Nr.1), 2003.gada 31.martā (pielikums Nr.2), 2005.gada 27.janvārī (pielikums Nr.3) un 2006.gada 5.decembrī (pielikums Nr.4).

N.L. cēlis tiesā prasību pret AS „Pro Kapital Latvia” par darba samaksas Ls 360 641,20 piedziņu.

Prasība pamatota ar to, ka, parakstot pielikumu Nr.3. pie darba līguma (turpmāk pielikums Nr.3), puses vienojušās par algas – komisijas naudas 0,35% apmērā no visiem AS „Pro Kapital Latvia” vai tās meitas uzņēmumu pārdotajiem vai iznomātajiem īpašumiem izmaksu, taču šīs savas saistības atbildētāja, kuras meitas uzņēmums SIA „PK Investments” 2007.gada 23.martā pārdeva nekustamo īpašumu [...] ielā 3, Rīgā, atsakās izpildīt.

AS „Pro Kapital Latvia” cēlusi pretprasību par vienošanās, kas noformēta pielikuma Nr.3 pie darba līguma veidā, atzīšanu par spēkā neesošu, norādīdama, ka minētās vienošanās noteikumi neatspoguļo patieso un pušu iepriekš nepārprotami pausto gribu, kā arī tie neatbilst faktiskajai situācijai.

Izskatījusi lietu sakarā ar prasītāja N.L. iesniegto apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu, ar kuru prasība noraidīta, bet pretprasība apmierināta, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2009.gada 29.janvārī nosprieda kā prasību, tā pretprasību noraidīt.

Mūsu ieskatā, apelācijas instances tiesas spriedums daļā, ar kuru noraidīta pretprasība, ir likumīgs un pamatots, jo tajā izdarītais secinājums, ka pielikuma Nr.3 5.2.1.punktā pušu griba izteikta skaidri un nepārprotami, tādēļ neizraisa nekādas šaubas, balstīts uz vispusīgu, pilnīgu un objektīvu strīda faktisko un tiesisko apstākļu pārbaudi, dodot tiem pareizu juridisko novērtējumu.

Turpretī apstrīdētājā spriedumā norādītos argumentus, kuru dēļ noraidīta prasība, mūsaprāt, nevar atzīt par juridiski pamatotiem, jo apelācijas instances tiesa, pirmkārt, kļūdījies pielikuma Nr.3 noteikumos paredzētās darba samaksas veida noteikšanā, kam par iemeslu bijusi kļūdaina izpratne par Darba likuma 59.pantā ietvertās normas saturu, otrkārt, tā nonākusi pretrunā ar civiltiesībās valdošo līguma brīvības principu.

Atbilstoši N.L. konsekventi uzturētajai pozīcijai no atbildētājas piedzenamā naudas summa, kas viņam pienākas saskaņā ar pielikuma Nr.3 noteikumiem, ir „jebkura cita veida atlīdzība saistībā ar darbu” Darba likuma 59.panta izpratnē.

Civillietu tiesu palāta atzinusi, ka šādam prasītāja uzskatam nav pamata, jo tas neatbilst Darba līguma saturam, faktiskajiem apstākļiem, kā arī Darba likumā ietvertajam darba samaksas jēdzienam. Norādīdama, ka saskaņā ar šā likuma 62.panta pirmo un otro daļu darba samaksas organizācija paredz divu veidu algas sistēmas – laika algas un akorda algas sistēmu, un atsaukdamās uz darba līguma 5.punkta noteikumiem par darba algas aprēķināšanu, tiesa secinājusi, ka darba alga prasītājam maksāta, piemērojot Darba likuma 62.pantu, taču jebkurā gadījumā darba alga tikusi aprēķināta par paveikto darbu, veicot nekustamā īpašuma pārdošanu un iznomāšanu, proti, laika darba alga, kas nevarēja būt mazāka par Ls 1500, bet pirkuma līgumu un nomas līgumu noslēgšanas gadījumos, iestājoties noteiktiem nosacījumiem attiecībā uz noslēgto darījumu apjomu, tika piemērota arī akorda darba algas sistēma.

Mūsu skatījumā, pamatots ir kasācijas sūdzībā paustais viedoklis, ka, izdarot šādus secinājumus, tiesa Darba likuma 59.pantu izpratusi nepareizi, savukārt šā likuma 62.panta pirmo un otro daļu uz lietā konstatētajiem apstākļiem attiecinājusi kļūdaini, kas tālāk minēto apsvērumu dēļ, dod iemeslu Civilprocesa likuma 451.pantā noteikto sprieduma atcelšanas kritēriju konstatēšanai.

Darba samaksas jēdziens definēts Darba likuma 59.pantā, nosakot, ka tā ir darbiniekam regulāri izmaksājama atlīdzība par darbu, kura ietver algu un normatīvajos aktos, darba koplīgumā vai darba līgumā paredzētās piemaksas, kā arī prēmijas un jebkura cita veida atlīdzību saistībā ar darbu.

Atbilstoši minētajā normā ietvertajai darba samaksas definīcijai izšķirami vairāki atlīdzības par darbu veidi, t.i., 1) darba alga, ko izmaksā ne retāk kā reizi mēnesī (Darba likuma 69.panta pirmā daļa) un apmērā, kas nevar būt mazāks par valsts noteikto iztikas minimumu (šā likuma 61.pants), atkarībā no nostrādātā laika vai par izpildīto darbu (šā likuma 62.panta pirmā daļa), 2) imperatīvi likumā noteiktās piemaksas (šā likuma 65.-68.pants), kas ir papildu atlīdzība blakus darba algai, 3) prēmijas, kuru noteikšanu un izmaksāšanu likums atstājis darba devēja ziņā, regulējot šos jautājumus tikai vienlīdzīgu tiesību uz darbu nodrošināšanas aspektā (šā likuma 60.pants), 4) cita veida atlīdzība saistībā ar darbu. Šāda jēdziena ietveršana analizējamā tiesību normā ļauj secināt, ka tajā dotais samaksas par darbu veidu uzskaitījums nav izsmeļošs, citiem vārdiem darba devējs un darbinieks, īstenojot privātautonomijas principu, var vienoties par citiem atlīdzības saistībā

ar darbu veidiem. Tā kā Darba likuma 59.pantā lietotais termins „darba samaksa” aptver visus iepriekš norādītos darba samaksas veidus, atzīstams, ka arī „jebkura cita veida atlīdzība saistībā ar darbu” ir darba samaksas sastāvdaļa. Līdz ar to minētās normas izpratnē darbiniekam līdzās nolīgtajai darba algai kā darba samaksas pamatformai atkarībā no konkrētajiem apstākļiem var būt no likuma, darba līguma, vai darba koplīguma izrietoša tiesība arī uz piemaksu, prēmiju, kā arī cita veida atlīdzību par darbu.

Konkrētajā gadījumā, kā tas redzams no pielikuma Nr.3, puses vienojušās, ka darba algu Ls 1500 atbildētājai ir pienākums izmaksāt gadījumā, ja aprēķinātā komisijas naudas summa ir mazāka par noteikto darba algu.

Jau tas apstākļi vien, ka darba līgumā, pusēm vienojoties, noteikti divi, turklāt atšķirīgi atlīdzības par darbu veidi, mūsu ieskatā, dod pietiekamu pamatu secinājumam, ka Civillietu tiesu palātas argumenti par likumā paredzētu darba samaksas organizāciju tikai laika vai akorda algas formā un par darba algas izmaksu prasītājam, piemērojot Darba likuma 62.pantu, ir kļūdaini, jo tie neatbilst jēdzienam „akorda alga”, ar ko saprotama tāda darba alga, kas tiek aprēķināta par izpildīto darbu atbilstoši faktiski paveiktā darba daudzumam (piemēram, par saražoto priekšmetu skaitu, par izremontēto platību u.tml.) un kurai nav raksturīga apmēra noteikšana procentuālā izteiksmē.

Līdz ar to par pamatotiem atzīstami kasācijas sūdzības iesniedzēja motīvi, ka nolīgto darba samaksas veidu, kas nosaukts par „komisijas naudu”, apelācijas instances tiesa nepareizi kvalificējusi kā izpildījuma vai akorda algu.

Secinādama, ka pielikumā Nr.3 noteiktā atlīdzība – komisijas nauda 0,35% apmērā no visiem AS „Pro Kapital Latvia” vai tās meitas uzņēmumu Latvijā pārdotajiem īpašumiem Darba likuma 59.panta izpratnē ir uzskatāma nevis par „cita veida atlīdzību saistībā ar darbu”, bet gan par darba algu, tiesa aprobežojusies vienīgi ar atsauci uz šajā normā ietvertu formulējumu „darbiniekam regulāri izmaksāt atlīdzību par darbu”, savukārt tajā lietotā jēdziena „darba samaksa” satura noskaidrošanai vispār nav pievērsusies. Darba likuma 59.panta juridiskās analīzes neveikšanas dēļ apelācijas instances tiesa, mūsaprāt, sprieduma pamatošanai norādījusi argumentus, kas ne tikai neatbilst minētās normas jēgai, bet ir ar to acīmredzamā pretrunā.

Mūsu skatījumā, ir jāpiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja motīviem, ka, vērtējot no strīdus vienošanās izrietošās pušu saistības, tiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā darba tiesību – kā darbinieka aizsardzības tiesību – mērķi un līguma satura brīvības principu.

Tiesību doktrīnā atzīts, ka līguma satura izvēles brīvība sniedzas tiktāl, ciktāl to neierobežo likuma imperatīvās normas. Tā kā saistību tiesiskās attiecības saista tikai pašus

līdzējus, neskarot trešo personu tiesības un intereses, tad saistību tiesības līguma satura izvēles brīvība ir ļoti plaša (...). Tomēr būtiski satura izvēles ierobežojumi likumā ir noteikti tādiem saistību līgumiem, kuros viens no līgumpartneriem ir ekonomiski vājāks par otru un līdz ar to potenciāli pakļauts ekonomiski spēcīgākā līgumpratnera mēģinājumiem diktēt savus noteikumus. Šajā kontekstā īpašu vietu ieņem darba līgumi un līgumi, ko preču pārdevējs (...) noslēdz ar patērētājiem (sk. K.Balodis. *Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 178.-179.lpp.*).

Ņemot vērā šādu līguma satura brīvības principa traktējumu, kura pamatotību, mūsdiā, nav iemesla apšaubīt, secināms, ka darba devējs un darbinieks var brīvi vienoties par darba līguma saturu, tostarp par darba samaksas noteikumiem, tās aprēķināšanas veidu un izmaksas priekšnosacījumiem. Vienlaicīgi darba līguma satura izvēles brīvību nevar uzskatīt par absolūtu, jo tā ir ierobežota darbinieku kā ekonomiski vājāku līgumpartneru aizsardzības interesēs. Turklāt darba tiesības ierobežo nevis darbinieku kā saimnieciski vājāko līdzēju iespēju panākt sev izdevīgāku darba un tā apmaksas noteikumu ietveršanu darba līgumā, bet gan darba devēja brīvību vienpusēji noteikt līguma saturu.

Tādējādi, kā pareizi atzīmēts prasītāja kasācijas sūdzībā, puses var brīvi vienoties, nepasliktinot darbinieka tiesisko stāvokli (Darba likuma 6.panta pirmā daļa), arī par tādu atlīdzību saistībā ar darbu, kas neatbilst nevienai no iepriekš minētajām – praksē biežāk sastopamajām – darba samaksas formām (sastāvadaļām).

Konkrētajā gadījumā, parakstot pielikumu Nr.3, puses privātautonomijas ietvaros brīvi (par ko tiesai nav radušās šaubas, jo pretpasība noraidīta) vienojušās, ka neatkarīgi no N.L. noslēgto darījumu apjoma, ko droši var apgalvot tāpēc, ka pielikumā Nr.2 norādīto nekustamo īpašumu pārdošanas vai iznomāšanas darījumu noslēgšana kā priekšnoteikums komisijas naudas aprēķināšanai un izmaksai, darba līguma 5.punktu izsakot jaunā redakcijā, nav izvirzīts (lietas 1.sēj., 11., 15.-16.lpp.), atbildētāja izmaksā viņam ikmēneša darba algu Ls 1500, kas aprēķināma un izmaksājama atbilstoši tam, kā prasītājs ir izpildījis savus tiešos pienākumus, un vienlaikus vienojušās par papildu atlīdzību saistībā ar darbu – komisijas naudas veidā, kas aprēķināma 0,35% apmērā no visiem AS „Pro Kapital Latvia” un tās meitas uzņēmumu pārdotajiem īpašumiem un izmaksājama tiktāl, ciktāl šādi aprēķinātā summa pārsniedz ikmēneša darba algas apmēru.

Tādējādi no vienošanās satura skaidri izriet, ka atbildētāja uzņēmumsies saistību, iestājoties līgumā paredzētajam priekšnoteikumam, t.i., AS „Pro Kapital Latvia” (vai tās meitas uzņēmums) pārdevusi kādu tai piederošo nekustamo īpašumu, kura vērtība pārsniedz Ls 1500, izmaksāt N.L. atbilstīgu komisijas naudu.

Kļūdaini uzskatīdama, ka pielikumā Nr.3 lietotais termins „komisijas nauda” ir identisks terminam „darba alga”, apelācijas instances tiesa izdarījusi nepareizu un pretrunā ar līguma satura brīvības principu esošu secinājumu par vienošanās neatbilstību darba līguma 5.1.punktam. Turklāt spriedums nesatur nekādus motīvus, uz kuriem pamatojoties noraidīti prasītāja apelācijas sūdzībā šajā sakarā izvirzītie argumenti, kas, mūsaprāt, vērtējams kā Civilprocesa likuma 193.panta piektās daļas prasību pārkāpums.

Vērtējot pielikuma Nr.3 noteikumus kontekstā ar darba līguma 3.1.7. un 3.1.12.punktu, Civillietu tiesu palāta, atsaukdams uz Civillikuma 2184.pantu (darbiniekam darbs jāpadara personīgi, ja nav norunāts vai pēc apstākļiem pieņemams citādi), atzinusi, ka atbildētājam nav tiesiska pamata izmaksāt darba samaksu par nekustamā īpašuma [...] ielā 3, Rīgā, pārdošanu, jo N.L. attiecībā uz šo darījumu nav pildījis minētajos līguma punktos paredzētos darba pienākumus.

Piekrītot N.L. kasācijas sūdzībā norādītajai argumentācijai, arī šo tiesas secinājumu nevar atzīt par pareizu, jo tas balstīts uz kļūdainu Darba likuma 59.panta satura izpratni, kas, kā jau minēts iepriekš, izpaudusies divu darba samaksas sastāvdaļu – darba algas un cita veida atlīdzības saistībā ar darbu (kuru, nosakot, ka, ja mēneša komisijas nauda no pārdotajiem nekustamajiem īpašumiem ir mazāka par Ls 1500, darbinieks saņem algu Ls 1500, līdzēji pretnostatījuši) nepamatotā apvienošanā vienā jēdzienā – darba alga.

Nav apšaubāms, ka pielikumā Nr.3 nolīgta darba alga pienācās prasītājam tikai tad, ja viņš faktiski un personiski bija veicis savus darba līgumā noteiktos pienākumus. Lietā nav strīda par faktu, ka N.L. visu darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā ir personiski veicis savus komerdirektora amata pienākumus un atbildētāja ir regulāri izmaksājusi viņam nopelnīto ikmēneša darba algu. Līdz ar to ir pamats konstatējumam, ka laikā, kad tika noslēgts nekustamā īpašuma [...] ielā, 3 Rīgā, pirkuma līgums, N.L., pienācīgi un personīgi veica savus darba pienākumus, saņemot par to nopelnīto darba algu. Kā izriet no pielikuma Nr.3 noteikumiem, pušu nolīgto komisijas naudu atbildētāja uzņēmusies aprēķināt un izmaksāt prasītājam, neatkarīgi no tā, vai viņš personīgi ir piedalījies attiecīga darījuma noslēgšanā, jo šāds ierobežojošs nosacījums, atšķirībā no 2002.gada 17.aprīļa pielikumā pie darba līguma fiksētās vienošanās, kurā komisijas naudas izmaksu puses padarījušas atkarīgu no N.L. personīgas dalības konkrētu nekustamo īpašumu pārdošanas vai iznomāšanas, minētajai komisijas naudai vai, citiem vārdiem, papildus atlīdzībai saistībā ar darbu līgumā nav ietverts. Tādējādi secināms, ka komisijas nauda ir nolīgta nevis par prasītāja personisku piedalīšanos attiecīgā darījuma noslēgšanā, bet gan citu iemeslu dēļ saistībā ar darbu, t.i., faktiski izpildītiem darba pienākumiem.

Zīmīgi, ka uz jautājumu, ar ko izskaidrojami darba devējas rīcības motīvi, pielikumā Nr.3 izslēdzot no darba līguma 5.punkta atsauci uz prasītāja personīgu dalību konkrētu nekustamo īpašumu pārdošanas vai iznomāšanas darījumu noslēgšanā kā priekšnoteikumu komisijas naudas 0,1 % apmērā aprēķināšanai un izmaksai (pielikums Nr.2), AS „Pro Kapital Latvia” pārstāvis Senāta sēdē atbildēt nevarēja. Līdz ar to, mūsuprāt, ticami un turklāt analizējamās vienošanās saturam atbilstoši ir prasītāja paskaidrojumi, ka komisijas naudas procentu samazināšanai pēc ilgstošām pārrunām viņš piekritis tāpēc, ka darba devēja izteikusi priekšlikumu turpmāk komisijas naudu aprēķināt no visiem AS „Pro Kapital Latvia” vai tās meitas uzņēmumu pārdotajiem nekustamajiem īpašumiem, nesaistot komisijas naudas izmaksu ar viņa personisku piedalīšanos minēto līgumu sagatavošanā, noslēgšanā vai izpildes kontrolē.

Lai gan grozījumu darba līgumā izdarīšanas iemeslu noskaidrošanai darba tiesību mērķa, kas vērsts uz darbinieka likumīgo interešu aizsardzību, kontekstā ir būtiska nozīme, apelācijas instances tiesa šādā aspektā lietā konstatētajiem apstākļiem juridisku novērtējumu nav devusi.

Rezumējot iepriekš minēto, uzskatām, ka atbildētāja no darba līgumā noteikto saistību izpildes atbrīvota bez tiesiska pamata.

Senatores

M.Zāgere

A.Briede